

MAGYAR POLITIKA EURÓPÁBAN

A POLITIKA ALKOTÓRÉSZEI természeti, történeti és szellemi kategóriák, de ezek értéke és ennél fogva értékelése állandóan változik. A politika mindég igyekszik többé-kevésbé határozott fogalmakra támaszkodni, ám ezek alkalmazása és felhasználása bizonyos fokig végül is a megérzés, a kombináció, talán leghelyesebben azt mondhatnók: a jóslat, a jövőbelátás dolga. Az igazi politikus, aki alatt ehelyütt is államférfiút óhajtunk érteni, a mában él, lényegében mégis minden cselekedete a holnapért történik. Így jutunk el ahhoz a megállapításhoz, hogy valóban helyes politikát csak karizmával megáldott egyén vagy nemzet tud folytatni. Ha a magunk magyar sorsára gondolunk, amelyet egy évezrede itt élünk a Kárpátok medencéjében, úgy minden érzelmi jelenségtől elvonatkoztatva, megállapíthatjuk azt, hogy elhivatott nemzet vagyunk, amely döntő pillanatban hivatástudattal megáldott férfiakat volt képes maga élére állítani, vagy ha ezek hiánya következtében a nemzet elbukott, úgy a bukás sötét időszakait lánglelkű férfiak világították be, akik ismét a boldogulás felé vezették a nemzetet. A szó legmagasabb értelmében vett államférfiak voltak ezek a magyar életben, ha foglalkozásuk nem is volt mindég a politikusé, hadvezéré, vagy kormányzati tényezőé. Sokszor megesett, hogy Reményik Sándor megfogalmazásában »egy-egy költő mondhatta el joggal, az állam mostan én vagyok«. Ennek a szellemi és lelki készségnek köszönhetjük eddigi fennmaradásunkat, azt, hogy végül is mindég élni tudtunk adottságainkkal és köszönhetjük jövőnknek mai nagy kilátásait, amelyeknél biztatóbbak nagy hatalmi létünk összeomlása óta, alig adódtak számunkra.

A klasszikus kontinensnek – belső széttagoltsága következtében – az utóbbi századok során egy perifériális hatalom, Anglia lett az arbiterje. Az elmúlt századokban Európa egyetlen olyan szárazföldi hatalommal sem rendelkezett, amely képes lett volna a vezetést vállalni, megtartani és azt maradéktalanul érvényesíteni. Így került túlsúlyra a brit imperium, amely helyzeténél és önös érdekeinél fogva arra kényszerült, hogy a kontinensen egymásra úszított hatalmak között, diplomáciai és gazdasági erejével az egyensúly elvét valósítsa meg és ily módon az egymással szemben álló felek küszködéseiből húzzon elsősorban a maga számára hasznot. A brit, vagy helyesen világtávlatra szélesítve ki a kérdést, az angol-szász hatalom nagy partnere az európai politikában, – nyugati és azok rendszeréhez tartozó középeurópai szövetségeseitől eltekintve – a szlávság. Az orosz birodalom és annak európai testvérállamai kötötték le kelet felől a germán erőt és akadályozták meg ezzel az egészséges európai kifejlődést. A németiség »Volk ohne Raum« lett és minél erőteljesebben fejlődött ki a német egység és ennél fogva minél világosabban érezte elhivatottságát, valamint Európával szembeni jogait és kötelességeit, annál jobban érezte a

tér hiányát is, amelyben a jogoknak és kötelességeknek eleget tehet. Az utolsó kétszáz esztendő német politikájának minden tette többé-kevésbé világosan kifejezve, de határozottan ennek a helyzetnek a megváltoztatását célozta.

Európa mai ellentétei nagy vonalakban ebbe sűrítethetők össze. Az ellentétek általános megoldásának első nagy véres állomása az 1914–18-as világháború volt, amelynek politikai indokolása frazeológiai talán más volt, mint a jelenlegié, de lényegében hajszállra pontosan azonosak voltak céljai és így a most folyó háborút nem tekinthetjük egyébnek, mint az őt megelőző szerves folytatásának, amelyet csak egy két évtizedes »fegyvertelen háború« szakított meg.

A magyar politikát Európában ezek a körülmények határozzák meg. Végeredményben ma mint független ország sem teszünk egyebet, mint amit tettünk negyedszázaddal ezelőtt, mint a monarchia társországa: helyzetünk felismerésében vállaljuk a sors és elhivatottságunk által reánk szabott feladatokat, azok minden kockázatával.

MAGYARORSZÁG FÖLDRAJZILAG az ellentétes európai erők metszéspontjában fekszik és ennél fogva történelmének egész ideje alatt kénytelen volt a kiegyensúlyozó elem, a rendező hatalom, a közvetítő tényező, tehát a végvár és egyben az előretolt bástya szerepét betölteni. A magyar politikai génusz nagy felvillanásaira, István királyra, Szent Lászlóra, IV. Bélára, Nagy Lajosra, Mátyásra, majd Bethlen Gáborra és az utánuk következő szűkebb magyar életből születő nagyjainkra, Rákóczi, Széchenyire, Kossuthra, Deákra, Andrássyra, Tisza Istvánra – hogy csak a világháborút megelőző neveket soroljuk fel – talán felesleges emlékeztetni és felesleges részletezni mindazt, ami e nevekhez fűződik. De a politikai vonal a nagyhatalmi Magyarországtól Mohácson és a trianoni Magyarországon át mind a mai napig töretlen és azonos. Súlyos helyzetünkben nem egyízben voltunk kénytelenek meghajolni a kényszerűségek előtt, de ez a hajlékonyság és rugalmasság egyben mérhetetlen erőt jelent: az öntudat és a jövőbe vetett hit erejét. Európa színe előtt emelt fővel mondhatjuk el, hogy soha elhivatottságunkból fakadó semmiféle jogunkat fel nem adtuk és ha a legcsekélyebb erő birtokában voltunk, mindenkor készen állottunk, messze önös céljainkon túl, gyakran irtózatossággal áldozatok árán is tudatosan szolgálni az európai közösséget. Hatalmi helyzetünkhöz mért súllyal és erőnkhez mért hatással egyensúlyoztuk ki és befolyásoltuk az európai politikát, mindenkor az európai együttélés lehetőségeinek megteremtése szolgálatában, akár a germánságról, a latin népekről, az ozmánokról, vagy szlávokról volt szó. Az Árpádok, az Anjouk, Mátyás király európai nagyhatalmi politikája más és más elemekre támaszkodott, de akár Bizáncról, akár Bécsről, Nápolyról, Krakkóról vagy Isztanbulról volt szó, a politika lényege a magyar birodalmi gondolat szolgálata volt. A magyar birodalmi gondolat lényege pedig az, hogy a Kárpátok medencéjében olyan államhatalmat létesítsen és tartson fenn, amely képes a kiegyenlítés és együttélés feladatát betölteni. Ezt a feladatát Magyarország

nem mint »ütköző állam« tölti be, hanem mint Délkelet-Európa rendező hatalma! E feladat betöltésére Európa e földrajzilag egységes, de népileg és szellemileg annál tagoltabb területén, egyedül a magyar birodalom képes, éspedig annál maradéktalanabban, minél nagyobb az ereje. A szentistváni birodalom területén egyetlen más hatalom vagy faj sem tudott a magyaron kívül tartósan államot létesíteni vagy hatalmat gyakorolni, mert egy sem volt képes birodalmat: a népek feletti és őket egybefogó szellemi és politikai egységet teremteni. A szentistváni birodalom ezért híd kelet és nyugat között, ezért rendező hatalom, ezért előretolt bástya és végvár, mert a területén élő különböző népek között a birodalmi értékrendben kifejezve teremt meg a szimbiózist és ezzel elősegíti és lehetővé teszi a nagy európai erők életközösségét is.

A végzetetlen szteppékről magunkkal hozott nomád és a nyugatról átvett városiasság bámulatosan keveredett szelleme és az ebből a szellemből fakadó életformák és hagyományok, a latin-germán és keleti elem keveredése tesznek egyedül minket, magyarokat, önmagunkból folyóan alkalmassá e nagy európai feladat betöltésére. Mert ha civilizációnkkal tökéletesen hasonultunk is a nyugathoz, úgy szellemiségünk és politikai habitusunk minden faji elkeveredésünk ellenére változatlanul magán hordja nomád lovas őseink bélyegét. A mult és a hagyomány kérlelhetetlenül határozza meg a jelent és innen van az, hogy míg egy évezreden keresztül – ha másképpen nem, úgy szellemiekben mindég birodalmat alkotva – megmaradtunk magyaroknak, ezért népi, nemzeti és jellembeli sajátosságainkat ma sem vagyunk hajlandók feladni vagy alárendelni még oly emelkedett, de tőlünk idegen eszméknek, gondolatoknak vagy formáknak.

E népi és nemzeti sajátosságaink hozzák magukkal vaskövetkezetességgel azt, hogy – mert más az elrendeltetésünk – nem vagyunk képesek a helóta népek sorába süllyedni és önmagunkból folyóan nem áll módunkban alárendeltségi viszonyba kerülni egyetlen nemzettel szemben sem. A magyar politika lényege, amelyet ha kell, úgy parancs számunkra, hogy tettekkel bizonyítsuk: *barátok mindég, szolgák soha lenni nem tudunk...*!

A magyar történelem tragédiája a mohácsi vész óta az volt, hogy ezt az igazságot a fölöttünk uralkodó hatalmak nem ismerték fel, vagy nem ismerték el. Ezért fegyveres ellenállás ellenállást követett részünkről, életünknek legmegtiportabb korszakaiban is. Pedig másfelől 1867 a legfényesebb bizonyítéka annak, hogy akár egy mondvacsinált szabadság keretében is tudtunk barátok, fegyvertársak és a bukás pillanatán túl kitartó hívek lenni. Politikai jellemünkre talán legélénkebben világít rá az, hogy szívből tudtuk apánknak nevezni és őszinte szeretetünkkel körülvenni azt a fejedelmünket, akinek multját az aradi vesztőhely, és az abszolutizmus korszaka árnyékolta be. Jellemző talán ránknézve, hogy a bukás biztos tudatában, abban a tudatban, hogy mi csak veszthetünk, vállaltuk a világháború minden kockázatát és kitartottunk szövetségeseink mellett a tragédiát követő időkben is, amikor ők nem voltak hajlandók tudomást venni rólunk. Évszázados független-

ségünk küzdelmeinek keserű körülmények között elért eredményei nem szédítettek el, nem hajtottak az ellenfél táborába, de kerestük a kapcsolatokat újból, immár független és szabad néphez méltóan, egykori szövetségeseinkkel, olyan időkben is, amikor súlyos világnézeti ellentétek választottak el tőlük. Kerestük nemcsak a hűség és becsület jegyében, hanem abból a történelmi felismerésből, hogy csak velük együtt tölthetjük be európai hivatásunkat. Ennek a magatartásunknak és felismerésünknek folyománya pillanatnyi politikánk, amely elsőként állított a tengelyhatalmak oldalára (és a tengely kialakításában is volt némi részünk) olyan időkben, amikor a melléjük állás a legsúlyosabb kockázatot jelentette számunkra.

AMIKOR A BERLIN-RÓMA TENGELY LÉTREJÖTT, bennünket már a történelmi hagyományokon túlmenően az új barátság szálai fűztek Európa két ifjú impériumához. A két nagyhatalom célja az 1914-ben kirobbant világháború győzelmes befejezése, azaz a Páris-környéki békék maradéktalan jóvátétele. De a tengely egyúttal többet jelent: dél és észak, a germánság és a latinitás, az európaiság egyesülését, fegyverek szövetségén, államközi barátságon túl, szellemben, formában, életlátásban egyaránt. A nemzeti-szocializmus és a fascizmus nagy szimbiózisa európai együttélést jelent. Együttélést magasabb társadalmi életformákban, egy új elvekre felépített és kitágult gazdasági rendszerben az igazi Európa: a latin-germán szellem irányítása alatt. Ebben a nagy együttműködésben politikailag a német birodalom Észak- és Közép-Európa, az olasz imperium a Földközi-tenger és Afrika rendező eleme. A tengely hatalmainak is feladata a kiegyenlítés, a közvetítés, a különböző fajok és nemzetek együttélésének lehetővé tétele: a birodalmi eszme európai vetületű szolgálata. Törvényszerűen alakult ki tehát a Berlin-Róma tengelyhez kapcsolódva a Berlin-Róma-Budapest háromszög, nemcsak a célok és eszmék azonossága miatt, hanem azért, mert az új európai rendet hirdető két nagyhatalom felismerte azt a törvényt is, hogy a keleti Kárpátok pereméig, azaz a klasszikus Európa határáig mint földrajzi középpont ebben az életterben csak Budapest képes maradéktalanul és megfelelően megteremteni és csak a magyar birodalom képes megtartani és érvényesíteni az új európai szellemet és rendet. Nem történt tehát egyéb, minthogy évezredes küldetésünk teljesítésének egy újabb formájához érkezünk el. Ennek a háborúnak a győzelmes befejezése után egyetlen partnerünk a Berlin-Róma tengely lesz és a minket körülvevő kis népek közötti hivatásunkat Csáky István értelmezésében kell betöltenünk: *primus inter pares*, elsőként lenni az egyenlők között.

Európa és a világ tragédiája, hogy a magasztos célért, az igazi és jó békéért, ismét fegyverrel kell küzdenünk. De ha a rendezés most számos vonatkozásban a kard jogán történik is, a végső megoldás mégis szükségképpen azokon a tiszta hitelveken fog nyugodni, amelyek alkalmasak a nemzetek egymásközötti viszonyát és a békés, valamint termékeny együttműködés lehetőségét szabályozni. A tengelyhatalmak vezetőinek egyik, talán legjellemzőbb vonása a

józan mértéktartás. Tudják, hogy ennek hiányában megtorlás megtorlást követ és a sors szekerének kereke ma ezt, holnap amazt lendíti felül. Amikor tehát az ifjú európai hatalmak térbeli egységben gondolkoznak és cselekszenek, úgy szükségképpen kénytelenek elismerni annak a térbeli egységnek törvényeit is, amelyet függetlenségünk és szabadságunk biztosítása mellett egyedül mi, magyarok, vagyunk elhivatottak és képesek betölteni. *A nagy bismarcki gondolatnak új alkalmazása tehát, szoros kapcsolatban Cavour eszméivel, az a politika, amelyet a tengelyhatalmak velünk szemben folytatnak és ennek felismerése kötelez bennünket egyfelől annak európai távlatú szolgálatára, másrészt arra, hogy belső viszonyainkban méltóképpen felkészüljünk az ebből adódó feladatok hordozására.* Félreérthetetlen szavakkal kifejezve, politikai magatartásunk európai vetülete az, hogy egyfelől sziklaszilárdan és minden következményt vállalva álljunk szövetségeseink oldalán, másfelől ugyanezzel az elhatározottsággal és szilárdsággal biztosítsuk és építsük ki szabad és sajátos jellemünknek megfelelően szabad és sajátos életlehetőségünket, amely utóbbi nélkül európai elhivatottságunknak sem tudunk eleget tenni.

AZ ERŐ MINDEN POLITIKA ALAPJA ÉS LÉNYEGE. Ennek az erőnek megszerzésén fáradoztunk az összeomlás pillanatától kezdve. Mai politikánk alapelveit, a nagy belső reformok jegyében egy egész világgal szembenállva, Szegeden fektettük le és azóta céltudatosan és töretlenül folyik a felépítés. Megteremtettük a belső rendet, kiléptünk külpolitikai elszigeteltségünkől és megvetettük alapjait egy jobb magyar életlehetőségnek. Elsőknek hirdettük és szolgáltuk egész Európában a keresztény, nemzeti és szociális gondolatot. Igaz, hogy elesett körülményeink következtében, a reánk nehezedő irtózat nyomás alatt, az élet lehetőségének parányisága mellett nem gondolhattunk forradalmi cselekedetekre, terveink gyors megvalósítására. Lassan haladtunk előre, mások megelőztek, de előrehaladtunk! Igaz, nyílt és vérző ma is ezernyi belső kérdésünk, amelyek kívülről bírálatot, belülről csüggedést okoznak. A szűkreszabott tér, amelyben két évtizeden át élni kényszerítették, nyomasztóan korlátozta fejlődési lehetőségeinket is. A marxista forradalomtól lejáratott eszméket nem írhattuk nemzeti lobogókra. Az igazi szociális megújulás lényegét tevő nagyobb szociális igazság, a föld, a tőke kérdései csak később kerülhettek nemzeti programmunkba. Az összeomlás után egy ifjú Magyarországgal szemben az aggastyánok Magyarországa lett úrrá és a modern társadalmi életformák helyett a neobarok vette át a hatalmat. Politikai életünket véleménykülönbségek erőtlenítik, amelyek néha nemcsak az eszközök megválogatásában nyilvánulnak meg. Közvéleményünkben, mitsem törődve a mindenkori magyar kormány nyílegyenes és félreérthetetlen politikai magatartásával, a kuruc-labanc világ árnyai lebbenek fel, köntöséül a zsidó liberálisoknak és a habzó szájjal magyarságot hirdető idegeneknek. A népi Magyarország áll szemben ernyesztő küzdelmet folytatva a neobarok Magyarországgal. Pedig a birodalom lényegét, a különböző elemek szimbiózisát

nemcsak különböző népek és fajok, nemcsak eszmék és áramlatok, hanem ember és ember között is meg kell valósítanunk szociálisabb viszonyok teremtésével, amelynek nemcsak anyagiakban és társadalmi rendben, hanem szellemben és erkölcsben is kifejezésre kell jutnia. A birodalom a keret, amelyet az erőnek kell fenntartania és az erkölcsnek kell megtöltenie. Mérhetetlenek ezek a belső feladatok, amelyeket meg kell oldanunk, hogy európai feladatainknak eleget tehesünk. De az élethez tér kell és a mi életünk számára egyetlen lehetséges tér az, amelyet Szent István birodalmának nevezünk.

Nem felesleges talán, ha néhány szót szólnunk e helyen arról a szerepről is, amely a visszatért Észak-Erdély magyarságának jutott osztályrészül Magyarország európai politikájának ilyen kialakításában. A természetes és köteles munkavállaláson túl ez a magyarság adni is tud az egyetemes magyarságnak, és ezzel Európának. Adni tudja a kisebbségi múlt megpróbáltatásaiból fakadó tanulságokat és erőt. Adni tudja az emberek egymáshoz nagyobb közelségét, az erre felépülő kollektív magatartást: a népi magyar birodalmat. A kisebbségi ember a szenvedésben tisztultabb ember típusa és vajjon mi egyéb ez emberben, mint amit az Új-Európa emberének álmodtak meg és ezek közössége vajjon mi egyéb társadalomban, mint amelynek elérésén ma Európa fáradozik. Lehetnek mások az elnevezések, mások a fogalmak és a körülmények, de a lényeg azonos: új világ és ezzel az új világ embere van megszületőben. Ezt az új embert adni hivatása Erdély magyarságának, a magyar politikában. Hogy adni tudja, arra biztosíték, hogy a legvésebb és legcsüggesztőbb időkben is magyar és ezzel európai tudott, mert és akart maradni.

ZATHURECZKY GYULA